

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Linnankatu 1-3
PL 293
90101 Oulu
kirjaamo.pohjois@avi.fi

VASTASELITYS

18.9.2015

Dnro 813/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen vastaselitys Yara Suomi Oy:n ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen muistutuksista annettuun vastineeseen

Viite: Vastaselitys hakijan vastineeseen, PSAVI/82/04.08/2013

YARA SUOMI OY:N YMPÄRISTÖ- JA VESITALOUSLUPAHAKEMUS

Soklin kaivoshanke

Yara International on tiedottanut 14.9.2015 aikomuksesta keskeyttää Soklin kaivoshanke toistaiseksi. Syyksi on ilmoitettu hankkeen taloudellinen kannattamattomuus. Samalla Yara on kuitenkin ilmoittanut saattavansa loppuun ympäristö- ja kaivoslupaprosessit; lopullinen päätös kaivoshankkeen eteenpäin viemisestä tehdään vasta lupien ratkettua. Käytännössä tämä tarkoittaa mahdollisesti sitä, että Yara jatkaa edelleen hankkeen eteenpäinvientiä, jos saa luvat nopealla aikataululla. Toinen mahdollinen vaihtoehto on, että yhtiö suunnittelee myyvänsä hankkeen toiselle toimijalle.

Paliskuntain yhdistys on antanut 27.5.2015 muistutuksen Yaran ympäristö- ja vesitalouslupahakemukseen liittyen. Muistutuksessa nostettiin yksityiskohtaisesti esille Soklin kaivoshankkeeseen liittyvät ongelmat. Hakija on vastineessaan ottanut huomioon vain pintapuolisesti osan esille nostetuista seikoista ja vedonnut mm. siihen, ettei ympäristö- ja vesitalousluvassa ratkaista alueiden käyttöön liittyviä yhteensovittamisen kysymyksiä. Tällainen vastuun siirtäminen suunnittelu- ja lupaprosessista toiseen on jatkunut läpi koko Soklin kaivoshankkeen suunnittelun. Kokonaisvaltaisen suunnittelun ja arvioon tekeminen puuttuu ja juuri tämä on poronhoidon kannalta erityisen ongelmallista. Poronhoito on elinkeinona riippuvainen puhtaasta ja monimuotoisesta ympäristöstä sekä laajoista käytettävissä olevista laidunalueista. Soklin kaivos muodostaisi kokonaisuuden, joka uhkaa juuri näitä asioita erityisesti Suomen suurimmassa paliskunnassa Kemin-Sompiossa, mutta myös laajemmin koko Suomen poronhoitoalueella. Hanke tulisi aiheuttamaan Kemin-Sompion paliskunnan poronhoidolle poronhoitolain tarkoittamaa huomattavaa haittaa. Tämä on käynyt ilmi selvitys- ja osallistamismenettelyissä, mutta sitä ei ole kirjattu minnekään näillä sanoin. Edelleen hankkeen kokonaisvaltainen arvio puuttuu ja vastuuta siirretään muihin prosesseihin.

Muun maankäytön vaikutus poronhoitoon

Ympäristöviranomaisen ja hakijan on syytä muistaa, että Soklin hanke sijoittuu erityiselle poronhoitoalueelle. Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Poronhoidon toimintaedellytysten turvaamiseen velvoittavat poronhoitolain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Poronhoidon toimintaedellytysten turvaamisen velvoite koskee niin kaavoitusta kuin muutakin alueidenkäyttöä ohjaavaa toimintaa, kuten nyt arvioitavana olevaa Soklin kaivoshankkeen ympäristölupaa.

Poronhoidon kannattavuuden edellytys on poronhoitolaissa turvattu vapaa laidunnusoikeus (PHL 3 §). Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Monenlaista ja merkittävää haittaa poronhoidolle aiheuttaa muukin maankäyttö kuin metsätalous, johon lain valmisteluun liittyvässä hallituksen esityksessä viitataan. Usein haitta syntyy ja moninkertaistuu eri toimintojen yhteisvaikutuksesta. 1990-luvulta alkaen ja viimeistään 2000-luvulle tultaessa on ollut selvää, niin tutkimuksellisesti kuin käytännöllisesti, että poronhoidon jatkuvuuden suurimpia uhkia on muusta maankäytöstä johtuva laidunalan suora ja välillinen väheneminen sekä yhtenäisten laidunalueiden pirstoutuminen. Poronhoidon toimintaedellytykset kaventuvat muun maankäytön paineesta johtuen. Eteläisellä ja keskisellä poronhoitoalueella paliskunnat ovat joutuneet vuosien saatossa muuttamaan poronhoitotapojaan monella tapaa, jotta sopeutuminen yhteiseloön muun muassa maa- ja metsätalouden, turve- ja muun energiantuotannon, laajenevan infrastruktuurin, asuin- ja lomarakentamisen sekä matkailun kanssa olisi mahdollista. Kaivostoiminnasta aiheutuu poronhoidon kannalta monenlaisia vaikutuksia. Näistä on kokemuksia paliskunnissa, joissa kaivostoimintaa on. Vaikutusten merkittävyys vaihtelee paliskunta- ja kaivoskohtaisesti, näin myös sopeutumisen mahdollisuudet.

Paliskuntain yhdistyksen 27.5.2015 antamassa muistutuksessa nostettiin yksityiskohtaisesti esille Soklin kaivoksen Kemin-Sompion paliskunnalle aiheuttamia vaikutuksia. **Näitä ovat tiivistetysti ainakin seuraavat:**

- 1) vaikutus laitumiin (suora ja epäsuora laidunalueiden menetys ja muutos)
- 2) vaikutus porojen laiduntamiseen (vakiintuneen ja toimivan laidunkiertojärjestelmän tuhoutuminen)
- 3) vaikutus poronhoitotyöhön ja rakenteisiin
- 4) vaikutus porotalouden kokonaiskannattavuuteen
- 5) vaikutus poronhoitokulttuuriin
- 6) vaikutus turvallisuuteen (onnettomuudet liikenteessä ja kaivosalueella, niin porot kuin poronhoitajat)
- 7) ympäristön pilaantumisen kautta poroihin kohdistuvat vaikutukset (kemiallisesti myrkyllisten ainesosien kulkeutuminen porojen ravintokasveihin tai juomaveteen)
- 8) imagovaikutukset (radioaktiivisen malmion käsittely: vaikutukset kohdistuvat porotalouteen kaikkialla)
- 9) liikennevaikutukset (liikennejärjestelyistä ei ole tehty ympäristövaikutusten arviointia)

- 10) sosiaaliset hättävähäikutukset (ml. elinkeinon tulevaisuuteen liittyvä jatkuva epävarmuus ja tästä johtuva elinkeinotoiminnan kehittämisen vaikeutuminen tai nuorten elinkeinon jatkajien vähenninen)

Kaivostoiminnan aloittaminen Soklissa heikentäisi siis oleellisesti poronhoidon harjoittamisen mahdollisuuksia ja aiheuttaisi alueen poronhoidolle kiistatta huomattavaa hättää. Hankkeeseen liittyvät vakavat ympäristöriskit muodostavat laajalle ulottuvan ja pitkäkestöisen uhan koko Suomen porotalouden tulevaisuudelle.

Poronhoidolla on Savukoskella pitkä historia ja se on elinvoimainen osa nykypäivän aluetaloutta. Poronhoidon taloudelliset kerrannaisvaikutukset ulottuvat laajalle. Kemin-Sompion paliskunta on poronhoitoyhteisö, joka on suoraan riippuvainen alueensa ympäristön puhtaudesta ja monimuotoisuudesta. Ympäristöön kohdistuvat vaikutukset tulevat suoraan vaikuttamaan poronhoidon taloudelliseen, kulttuuriseen ja sosiaaliseen jatkuvuuteen alueella.

Kaivostoiminta Soklissa tulisi aiheuttamaan huomattavaa hättää Kemin-Sompion paliskunnan poronhoidolle. Toistaiseksi kaivosyhtiö, Savukosken kunta tai kaivoshankkeeseen liittyviä suunnitelmia ja arvioiteja tekevät konsulttiyhtiöt eivät ole löytäneet riittäviä keinoja yhteistyössä paliskunnan kanssa, joilla hättät voitaisiin poistaa tai minimöida siten, että huomattavaa hättää ei syntyisi. Soklin kaivoshanke on siis poronhoitolain vastainen.

Yara International on katsonut Soklin hankkeen taloudellisesti kannattamattomaksi. Hankkeeseen liittyä tällä hetkellä vielä vakavia ratkaisemattomia alueidenkäyttöllisiä yhteensovittamisen kysymyksiä. On aika myöntää avoimesti, että hanke on sosiaalisesti ja kulttuurisesti täysin kestämätön.

Hankkeeseen liittyä merkittäviä ympäristöriskejä, jotka imagohäikutuksen myötä vahingoittaisivat laajemmin koko Suomen porotaloutta. Hankkeelle ei tule myöntää toiminnan aloittamisen valmistelua mahdollistavaa ympäristölupaa. Yara Suomi Oy:n ympäristö- ja vesitalouslupaprosessi tulee keskeyttää.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao